

Изложба „Свети Сава”: Векови љубави према Господу и Богородици и њиховом верном слуги

У Галерији Српске академије наука и уметности у Кнез Михаиловој улици 35, у срцу Београда, од 15. маја до 19. јула 2026. године српска јавност биће у прилици да посети репрезентативну изложбу једноставног, али више него речитог назива – „Свети Сава“, посвећену великом јубилеју српског рода – 850. годишњици од рођења првог Архиепископа српског.

Изложба се приређује као резултат веома успешне сарадње између Музеја Српске Православне Цркве и Галерије САНУ. О изложби су на конференцији за медије говорили управник Музеја Српске Православне Цркве свештеник др Владимир Радовановић и аутори – Преосвећени викарни Епископ моравички др Тихон, дописни члан САНУ проф. др Игор Борозан, заменик управника Музеја Српске Православне Цркве и уредник каталога изложбе др Миљана Матић, аутор дизајна поставке проф. Ђорђе Мандрапа, коаутор графичког дизајна и визуелног идентитета Александар Радосављевић и сликар Саша Филиповић.

„Без наше духовности, наше богате културе и свега што чини наш народ, не би било ни нас данас. Захваљујући нашим прецима који су оставили нама

богато наслеђе, а поготово имајући у виду чињеницу да је доста тога уништено и да је ипак један део и сачуван до данашњег дана, говори нам како су наши преци имали и визију и идеју да стварају и раде за свој народ.

Свети Сава је најбољи пример – личност која не само инспирише, а колико год се ми трудили, у крајњој инстанци смо свесни тога да нисмо довољно учинили да се одужимо ономе што је он урадио за нас. Ово је један део и наше историје, који смо ми савременици, жељни да се сетимо његовог лика и дела организовали. Свакако је наша радост што смо то урадили, а свакако увек жал зато што мислимо да када је у питању Свети Сава, требали смо да урадимо и много више“, поручио је рекао је свештеник др Владимир Радовановић, управник Музеја Српске Православне Цркве, и изразио наду да ће Бог дати да „генерације иза нас ураде много више, имајући пред својим очима стално лик и дело Светог Саве и његов труд да свој српски народ уздигне не само у земаљско, него и у Небеско царство“.

Преосвећени Владика моравички др Тихон, обраћајући се представницима медија, најпре је појаснио да је Свети Сава као архиепископ дошао у Србију, формирао епархије, а онда сазвао сабор у Жичи где је изговорио Беседу о правој вери. „То је у ствари изложење његове доктрине хришћанске и народне у оно време, а када се црквеним језиком каже – то је Синодик нашег Православља. Сава је ту рекао да је Бог поставио њега на то светитељство да преко њега испуни недостатке отаца, што је записао Савин ученик Доментијан те можемо бити сигурни у њихову аутентичност. То је у директној вези са богословљем апостола Павла који каже допуњујем оно што недостаје Христовим патњама за тело Његово које је Црква, дакле – оно што су претходници радили Сава је схватао да није завршено и зато Бог у одређена времена устројава друге људе да недостатке допуњују“, појаснио је Епископ моравички.

Владика је додао да је Свети Сава из Свете Земље донео многе реликвије и светиње које је, по најквалитетнијим цивилизацијским нормама оног времена, сабрао у Жичи. „Тако да овај догађај, ова изложба може да се подведе под то недопуњавање недостатака претходника, где ми ево данас, после толико векова, у овој културној институцији имамо сабране реликвије, иконе, вредне предмете са разних страна“ рекао је владика Тихон. Додао је „да можемо бити поносни да чинимо оно исто што је и Свети Сава чинио. У ово данашње време недопуњујемо недостатке онога што је било у претходном периоду и можемо да се радујемо да на једном месту имамо сабрање квалитетних предмета везаних за живот нашег светитеља“, закључио је Епископ моравички др Тихон.

Посебна вредност ове изложбе, која је подељена у пет тематских целина, јесу велике светиње које су, благодарјећи ангажовању Његове Светости Патријарха српског г. Порфирија и угледу који Српска Православна Црква има у пријатељској Грчкој и њеним најважнијим установама, свечано и молитвено дочекане на београдском аеродрому од стране викарних епископа липљанског Доситеја и топличког Петра и затим уз највише почести довезене у срце града.

Др Миљана Матић, заменик управника Музеја Српске Православне Цркве и уредник каталога изложбе, подсетила је да је реч о мозаичној икони Богородице Одигитрије, затим икони Богородице Млекопитатељнице и по многима најлепшој икони Христа Пантократора, као и чувеној икони Светог Саве и Светог Симеона, али и репликама иконе Богородице Тројеручице, хиландарског игуманског штапа и патерице Светог Саве Освећеног. Посебно се издваја свитак чувеног Карејског типика – преписа из прве четвртине XIII века, оснивачког акта којим су прописана и правила поста и богослужења испоснице Светог Саве Освећеног у Кареји, који ће по први пут походити Србију.

Посетиоци ће, додала је др Матић, моћи да виде и два примерка Номоканона, Дечански и Морачки препис, као и још много вредних књига и оригиналних предмета – историјских докумената, рукописних и штампаних књига, икона, реплика фресака и камене пластике, као и графика, слика, уметничког веза и много тога другог.

Историчар уметности проф. др Игор Борозан, дописни члан САНУ и један од аутора ове изложбе, током обраћања медијима појаснио је да је велики део поставке везан за оно што се зове каснија рецепција лика и дела Светог Саве,

која почиње с краја 17. века, односно од сеобе Срба са патријархом Арсенијем Трећим Чарнојевићем. „Српски народ је пре свега понео живо сећање на светитеља, свој идентитет, наслеђе, традицију и духовност“, указао је др Борозан, појашњавајући која су све уметничка дела представљена на изложби.

Додао је да је уложен велики труд да се кроз уметничка дела, из различитих углова, представи и осветли личност и многострука делатност Светога Саве, не само у историјској димензији, него и његова заоставштина у нашем колективном сећању. „Прошлост јесте резервоар из којег ми црпимо садашњост, али је прошлост и нешто у шта ми учитавамо данас себе“, рекао је између осталог др Борозан, додајући да је то и уткано у уметничка дела од 18. века до данас која су представљена на изложби.

Професор Ђорђе Мандрапа, аутор дизајна поставке, рекао је да сматра да су највећи изазови овог пројекта били управо у његовој свеобухватности, јер изложба подразумева велики историјски период и свеобухватан приказ лика и дела Светог Саве, који је окосница наше историје. „Највећи изазов био је у томе да се сва ширина његовог дела, али не само његовог дела него и свега онога што он подразумева до данас, цело то трајање његово кроз време, то је било тешко на неки начин објединити у једну целовиту причу и претворити у један јасан и јединствен наратив који би могао да се посматра као целина у оквиру ове изложбе“, рекао је између осталог проф. Мандрапа. Његов лични највећи утисак је велики број сарадника који је укључен у реализацију изложбе, а самим тим и велики број различитих техника и приступа у приказивању садржаја и наратива – од традиционалних до савремених, дигиталних техника.

На крају се представницима медија обратио и коаутор графичког дизајна и визуелног идентитета Александар Радосављевић, а затим и сликар Саша Филиповић, чија је улога била да пластично обликује све идеје које су стручни тим, аутори и дизајнери изложбе замислили. Тако су, уз усрдне молитве Светом Сави, настали сегмент студеничке фасаде, простор позлаћене апсиде за икону Богородице Тројеручице и реплика трона Светог Саве из Пећке Патријаршије.

Изложба „Свети Сава“ биће отворена за јавност од петка 15. маја 2026. године.

